

KULTTUURI

Uutiskuva ei saa olla loukkaava

Erikoistutkija Heikki Kuutti arvioi ensimmäiseksi henkilökuvien eettisiä sääntöjä

Mediatohtori

Omien kasvojen päätyminen lehteen voi aiheuttaa hämmennystä. Henkilöllä ei kuitenkaan ole oikeutta omaan kuvaansa tai sen käyttöön tavanomaisessa uutisvälityksessä, eikä käytölle tarvita kuvan erillistä suostumusta.

Julkaisulupa henkilö - kuten muihinkin kuviin tarvitaan teki- ja oikeudellisesti kuvaajalta.

Henkilökuvien julkaisemista rajoittaa vain kaksi seikkaa: Kuva ei saa olla loukkaava eikä sitä saa julkaista loukkaavassa yhteydessä. Loukkaavassa kuvassa

tunnistettava henkilö voi olla esimerkiksi alasti tai vähäpukeinen, sairastunut sairauskohtauksen saanut, päihtynyt tai kadulle liukastunut.

Loukkaavat yhteydet voivat olla monenlaisia, klassisena esimerkkinä ulkopuolisen henkilön arkistokuvan liittäminen osaksi rikosuutisoitinta tai yhteiskunnallista epäkohtaa. Loukkaava yhteys voi olla myös henkilökuvan leimaava julkaiseminen poliittisen puolueen vaalilehdessä.

Selitys siitä että kuvan henkilö ei liity käsiteltävään asiaan ei tee

julkaisemista oikeutetummaksi. Henkilökuvien sijasta aiheetta pitäisi kuvittaa piirroksilla tai muokata henkilöt tunnistamattomiksi.

Kuvituksen loukkaavuuden arvioinnissa on kyse aina ulkopuolisesta tulkinnasta, eikä kohteen omilla tuntemuksilla ole välttämättä merkitystä. Myös kuvatulla henkilöllä itsellään on oma vastuunsa julkaisesta käyttäytymisestäään.

Tekijänoikeudellisesti kuvia voidaan käyttää ilman kuvan oikeuksien haltijan (esimerkiksi kuvaajan) lupaa, jos kuvaa arvostellaan tai kuvan avulla seli-

tetään tai perustellaan jotakin julkaisemisen yhteydessä kerrottavaa asiaa.

Ihmisten yksityisyyden suojaksi määrätyt julkaisemisen rajoitteet koskevat myös internetiä. Esimerkiksi verkossa julkaistun kuvan uudelleenjulkaiseminen mediassa ei ole välttämättä oikeutettua edes aiheen käsittelyn yhteydessä. Tunnistettavilla henkilökuville kuvitetun ongelmallisen aiheen nostaminen uudenlaisen mediajulkaisuuteen ja uuden yleisön tarkasteltavaksi voi aiheuttaa kuvien kohteille lisäongelmia.

Sitä vastoin esimerkiksi vähäpukeisen julkiksen verkkokuvan julkaiseminen lehdessä ei loukkaa kohdettaan, jos kuva on poimittu henkilön omilta kotisivuilta.

Henkilökuvien käyttö markkinoinnissa tai mainonnassa ei välttämättä synnytä loukkaavaa yhteyttä, mutta tällaisesta käytöstä on maksettava korvausta saadusta taloudellisesta hyödyistä.

Väkivaltakuvausten levittäminen on pääsääntöisesti kiellettyä. Tällaisena ei kuitenkaan pidetä sotatapahtumien tai melakoiden uutiskuvitusta, jolla halutaan selvittää tai taustoitaa kerrottavia tapahtumia.

Heikki Kuutti heikki.kuutti@jyu.fi

YHTEYSTIEDOT: Puhelin 044 799 5772 Sähköposti kulttuuri@kaleva.fi Kalevan valihe 08 5377 111

Näytelmä eduskunnan täysistunnoista

STT HELSINKI Helsingin Yliopistolasteatterin Valtuusto-trilogian ohjannut Susanna Kuparinen käy seuraavaksi eduskunnan kimppuun Ryhmäteatterissa - ja sopivasti vaalien alla.

Eduskunta-näytelmä selvittää juurta jaksain, minkälaista poliitiikkaa vaaleihin valmistautuvat kansanedustajamme ovat tehneet nelivuotisen toimikautensa aikana.

Esityksen repliikit on poimittu suoraan eduskunnan täysistuntojen pöytäkirjoista. Lisäksi Kuparinen on haastatellut näytelmää varten lukuisia viranomaisia ja asiantuntijoita.

Ryhmäteatteri luonnehtii näytelmää rankaksi, mutta kipeäksi poliittiseksi komediaksi, joka on totta. Runsaasti huomiota herättäneessä Valtuusto-trilogiassa Kuparinen tutki Helsingin kaupungin poliittista todellisuutta. Sarja pyrkii selvittämään, miten valtaa Suomessa todellisuudessa käytetään ja kenen tasuihin yhteiset rahat lopulta menevät.

Eduskunta - satiiri vaurauden uusjaosta saa ensi-iltaan Ryhmäteatterin Pengerkadun näytämöllä Helsingissä 4. maaliskuuta.

”Eduskunnan täysistuntojen pöytäkirjat on litteroitu murteita myöten, joten Mietaan Juhat ym. maakuntapoliitikot pääsevät oikeuksiinsa.”

Ote Eduskunta-näytelmän tekijöiden blogista

kuuta. Rooleissa nähdään muun muassa Robin Svartström, Piila Penttinen, Matti Onnismäe ja Santtu Karvonen.

Tekemisen henki paljastuu Eduskunta-näytelmän tekijöiden blogista. Ote on tammikuun 28. päivästä:

”Arvoisa herra pääministeri. Treenit ovat alkanet. Eduskunnan täysistuntojen pöytäkirjat on litteroitu todella huolellisesti murteita myöten, joten Mietaan Juhat ym. maakuntapoliitikot pääsevät oikeuksiinsa.”

Näyttelykeskus Framen tilalle Frame-säätiö

STT HELSINKI Opetus- ja kulttuuriministeriön tilaamassa selvityksessä esitetään, että Suomeen perustettaisiin uusi itsenäinen säätiö hoitamaan kuvataiteen kansainvälistä yhteistyötä ja viemään nykyisen näyttelyvaihtokeskus Framen sijaan.

Nykyisin Frame toimii Suomen taideakatemian yksikkönä. Uuden säätiön nimeksi ehdotetaan Frame-säätiötä ja sen tehtävät kattaisivat aluksi nykyisen Framen toiminnat.

Tulevan säätiön säännöt olisivat nykyistä väljemmät, mikä selvitteä mukaan mahdollista tarvittaessa nykyistä laajemmin visuaalisten taiteiden kansainvälisen toiminnan ja viennin. Selvityksen laatinut johtaja

Rauno Anttila opetusministeriöstä ehdottaa lisäksi, että uuden säätiön hallitusta kutistetaan nykyiseksi.

Hän esittää hallituksen kokoonpanoksi enintään seitsemän jäsentä, joista opetus- ja kulttuuriministeriö nimeäisi yhden.

Nykyisin Framea hallinnoivan Suomen taideakatemian säätiön hallituksessa on 12 jäsentä, joista ministeriön nimeämiä on kolme. Tilanne kuitenkin muuttuu, jos säätiöstä tulee itsenäinen, sillä nykyisen hallituksen ministeriö ei pääsääntöisesti nimeä itsenäisten säätiöiden hallitukseen jäseniä.

Kulttuuriministeri Stefan Wallin (r.) käsittelee ehdotusta 1. maaliskuuta.

Suurin osa rahoista, yli 20 miljoonaa euroa, suuntautuu kotimaisen elokuva- ja tv-tuotannon tukemiseen sekä käytettäväksi säätiön osuuteen Pohjoismaiden elokuva- ja televisiorahaston maksusta.

Nykyisen hallituksen aikana määrärahoissa on saavutettu noin 12 miljoonan euron lisäys”, sanoo kulttuuri- ja urheiluministeri Stefan Wallin (r.). (STT)

Lastenkulttuurin apurahat jaetaan alueella APURAHAT Taiteen keskuustoimikunta uudistaa työtapojaan. Muutokset koskevat lastenkulttuurin, mediataiteen ja sirkustaiteen edistämistä sekä residenssitoiminnan tukea.

Erillisiä jaostoja ei enää aseteta. ”Uudistus parantaa hakijoiden tasapuolista kohtelua ja ohjaa hallintoresursseja sinne, missä paine on suurin”, sanoo Taiteen keskuustoimikunnan puheenjohtaja Leif Jakobsson.

Lastenkulttuurin apurahoista ja avustuksista päättävät vastedes alueelliset taide-toimikunnat.

Mediataiteen apurahoista ja avustuksista päättää valtion valokuvataide-toimikunta. Sirkustaidejaoston tehtävät siirtyvät valtion tanssitaide-toimikunnalle. Residenssiapurahojen ja avustusten jaossa siirrytään entistä keskittetympään kansainvälisen toiminnan tukeen. (STT)

Kaleva 5.12.2010

Röyhkeät varkaudet lisääntyneet

Jutussa, jossa käsiteltiin vanhuksiin kohdistuneita lompakovarkauksia, nimeltä mainitsematon henkilö avaa kotinsa oven takaapäin kuvattulle vierailijalle. Kuvatekstissä todetaan, että ”varsinkaan vanhuksien ei kannata avata ovea tuntemattomille ovikelloa soittaville”.

Kuvatekstissä ei selvitetty kuvaustilannetta, mutta silti lukijat todennäköisesti ymmärsivät kysymyksen olevan autenttisen tapahtuman sijasta lavastuskuvasta.

Tämäntapaissa kotirauhan piirissä kuvatuissa ja kuvauskohteen kanssa yhteisymmärryksessä otetuissa kuvissa kannattaa kuitenkin nimetä kuvattu henkilö.

TAPIO MAIKKOLA/ARKISTO

Kaleva 1.11.2010

Paljon melua limsapullosta

Juttu käsittelee valintamyymläjävirtijoiden toimintoja asiakkaan unohtettua maksaa jonkin ostoksensa. Kuvassa takaapäin kuvattu mies ja nainen työntävät ostoskärjyjä, ja kuvatekstissä mainitaan, että kuvan henkilöt eivät liity juttuun.

Täsmennys ei kuitenkaan riittänyt tämäntapaisten epäkohta-aiheiden kuvittamisessa. Aiheyhteyden aiheuttaman kielteisen julkisuuden laajuus riippuu usein siitä, missä määrin kuvan henkilöt ovat tunnistettavissa. Pariskunnan yhteiskuva helpotti molempien osapuolten tunnistamista.

Nilles Nousuniemi Kaleva

OULU Lukijat lähettivät Kalevaan viime vuonna yhteensä noin 11000 kuvaa, mikä on 67 prosenttia enemmän kuin vuonna 2009. Lukijoiden lähettämien uutiskuvien määrä moninkertaistui erityisesti viime kesänä, kun ihmiset lähettivät Kalevaan kuvia ukkosista ja muista luonnonilmiöistä.

Lukijan kuvat saivat myös enemmän näkyvyyttä Kalevan toukokuisen lehti-uutistuksen jälkeen. Lisäksi Kalevan toimittamien kampanjoit lukijoita lähettämään uutiskuvia.

Kalevan yhteisötuottajan Erkki Hujanen mukaan lukijan lähettämät kuvat voi jakaa kolmeen lajiin: lemmikki- ja luontoaiheiset kuvat, silminnäkijän onnettomuuskuvat sekä ajankohtaiset uutiskuvat jostain ilmiöstä.

Lukijoiden silminnäkijäkuvia päätyy lehtien uutisvuille erityisesti onnettomuuksista ja muista yllättävistä tilanteista, joihin lehtikuvaaja ei ehdi paikalle

Hyvä uutiskuva näyttää ilmiön

Kaleva haluaa lukijoilta lisää uutiskuvia: Silminnäkijäkuvia uutistilanteista (yleensä onnettomuudet). Kuvia uutisilmiöistä (tilanteet, tapahtumat, asiat, ihmiset jne). Julkaistuista uutiskuvista maksetaan vähintään 50 euron palkkio.

Uutiskuvan julkaisun periaatteet: Lähettäjä on kuvaaja tai hänellä on oikeus luovuttaa kuva julkaisuvastavaksi. Kalevalla on oikeus julkaista kuva yhtein kaikissa julkaisuvälineissä. Kaleva voi muokata kuvaa julkaisuvälineen edellyttämään julkaisukuntoon.

saman tien. ”Ihmiset lähettävät mielellään luontokuvia muiden ihasteltaviksi. Silminnäkijäkuvia yllättävistä uutistilanteista kaivataan lisää. Ja erityisesti uutisaiheiksi sopivista ilmiöistä ryhdyimme hankkimaan yleisöltä huomattavasti lisää kuvia”, Hujanen kertoo. Kaleva maksaa julkaistuista uutiskuvista vähintään 50 euron palkkion.

Uutismainen ilmiökuvaa voi esimerkiksi näyttää korjaamattoman kuopan kadulla. Muutama viikko sitten Kalevassa julkaistiin hihtäjän ottama kuva hiihtoladulla huristelleesta moottorikelkailijasta. Toimitus teki kuvan perusteella jutun hiihtoladun pelisäännöistä.

”Ilmiökuville olisi enemmän tarvetta. Ajankohtainen ja aidossa tilanteesta otettu kuva antaa hyvän lähtökohdan jutun tekemiseen. Esimerkiksi kuva hiihtoladulla ajavasta moottorikelkasta oli tällainen arjen havainto, joka eteni jutuksi saakka”, Hujanen sanoo.

Hujanen mukaan kuvan lähettämällä voi herätellä toimitusta tekemään jutun suurelle yleisölle. Kuvan parhaita puolia on

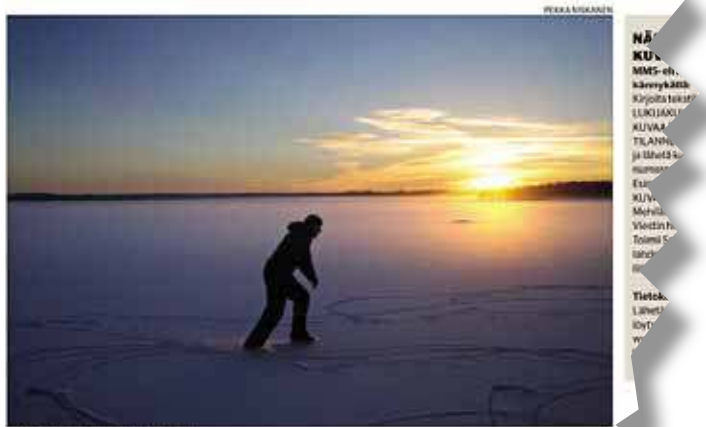
se, että sillä pystyy kertomaan yksinkertaisella tavalla vaikeakin ilmiöistä ja asioista, joiden selittäminen sanallisesti saattaisi tuottaa tuskaa.

Tampereen yliopiston journalismin tutkimusyksikössä viime vuonna tehdyn tutkimuksen mukaan yleisö luottaa lukijoiden kuviin, koska niitä pidetään yleensä aitoina.

Kun kuvan on ottanut ammattikuvaaja sijasta amatööri, kuva ei välttämättä ole teknisesti yhtä korkeatasoinen kuin ammattikuvaajan ottama, mutta se ei kuitenkaan vähennä kuvan luotettavuutta ja uutisarvoa yleisön mielessä.

Tutkimuksessa haastateltavat nostivat esiin sen, kuinka amatöörikuvaaja on objektiivinen läsnäolija, joka on ollut välittömästi ja usein sattumalta kuvauksipaikalla. Haastatelluista kävi myös ilmi, että kuvan epätarkuus voi jopa lisätä kuvan uskottavuutta.

13222 Lähetä meille kuvia, videoita ja juttuvinkkejä.

Kaleva 30.11.2010

13222 Lähetä meille kuvia, videoita ja juttuvinkkejä.

Säännöllisellä palstalla Kaleva julkaisee lukijoiden lähettämia valokuvia.

Lähettäjä oli kuitenkin ohjeistettu liian epämääräisesti vain ilmoittamaan nimensä ja kertomaan kuvaustilanteesta, eikä heille tarkennettu julkaisemisen oikeudellisia edellytyksiä.

Kuvien lähettäjät saattoivat joutua ongelmiin ja Kaleva korvaamaan julkaisemista, jos kuva ei ole lähettäjän itsensä ottama tai hänellä ei ole julkaisemiselle kuvaajan lupaa.

Kaleva 18.12.2010

KRP: Myrky-uhkaus ei uskottava

Jutussa käsitellään Lapin Kansan toimitukseen tullutta joulukorttia, jossa varoitetaan, että siirtokuntalaajentumisen takia israelilaisiin tuotteisiin oli ruiskutettu tappavaa liuosta muun muassa Oulussa. Jutun yhteydessä julkaistiin kuva kortista.

Julkaiseminen saattoi houkuttaa sitä jopa ohjeistaa vastaavanlaisiin laittomiin uhkauksiin. Toisaalta korttikuva auttoi lukijoita arvioimaan uhkauksen epämääräisyyttä ja ottamaan kantaa KRP:n asiassa tekemään ratkaisun.

Kaleva 10.12.2010

Raju käännytyks järkytti

Kuvassa oululaismies vastustaa voimakainoin hänen vaimonsa kohdistuneen käännytyksen päätöksen täytäntöönpanoa.

Poliisin kanssa käydyin nujakkoinni kuvaaminen oli sallittua ja jopa tarpeellista, koska näin lukijat pystyisivät ymmärtämään paremmin aviomiehen voimakasta protestointia viranomaisratkaisua kohtaan. Hänen kriittikkinsä tuotiin esiin myös itse jutussa.

LAPIN KANSAN/ARKISTO

RISTO RASILA/ARKISTO

Mediatohtori kehittää medialukutaitoa

Erkki Hujanen Erikoistutkija Heikki Kuutti Jyväskylän yliopistosta aloittaa Kalevan ”mediatohtorina”. Kuutti arvioi Kalevan toimittajien työtä ja työn tuloksia eli Kalevan journalismia kerran kuukaudessa tämän vuoden ajan.

Mediatohtori on Kalevan ulkopuolinen riippumaton asiantuntija. Hän valitsee oma-aloitteisesti arvioitavat kohteet, joiden hän arvioi herättävän Kalevan lukijoissa kysymyksiä ja kaipaavan jatkoselvitystä.

Kalevan toimitus vastaa tarvittaessa palstalla esiin nostetuista asioista.

Mediatohtori ei korvaa Julkisen Sanan Neuvoston tarvetta, ja Kalevan lukijat voivat kannella JSN:oon esitteen tapaan Kalevan julkaisuratkaisuista.

Mediatohtori-palstan tavoitteena on kehittää lukijoiden tietämystä Kalevan toimintatapa-

FT Heikki Kuutti on viestintäoikeuden ja journalismietikan tutkija ja kouluttaja.

riateista ja syventää Kalevan toimittajien journalistista ammattitaitoa. Lukijat voivat ottaa yhteyttä mediatohtoriin sähköpostilla: heikki.kuutti@jyu.fi.

Vieraille Mediatohtori-sivustolla. www.kaleva.fi

Lukijan kuvat arjesta lisääntyvät

Nilles Nousuniemi Kaleva OULU Lukijat lähettivät Kalevaan viime vuonna yhteensä noin 11000 kuvaa, mikä on 67 prosenttia enemmän kuin vuonna 2009. Lukijoiden lähettämien uutiskuvien määrä moninkertaistui erityisesti viime kesänä, kun ihmiset lähettivät Kalevaan kuvia ukkosista ja muista luonnonilmiöistä.